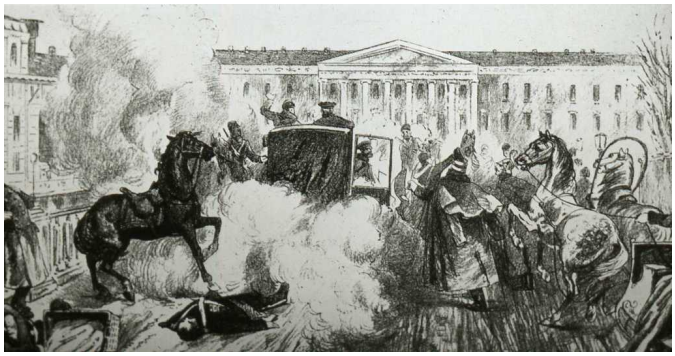
Scris de Ninel Ganea
Marţi, 09 Februarie 2016 01:44

E un spectacol, doar la prima vedere, ciudat acela al oamenilor de stat contemporani înconjurați de bodyguarzi, girofare, trupe speciale și de securitate deghizate în popor entuziast. Dacă poporul își alege liber și nesilit de nimeni conducătorii, se presupune că nu ar trebui să existe un pericol la adresa președinților sau a oricărui alt demnitar cu rang înalt. În democrație, încununarea politică firească a Progresului, egalitatea s-ar vedea și în interacțiunile normale dintre conducători și supuși. Adică, fără interferențe militare. În fond, am depășit epoca monarhiilor despotice, în care oamenii se credeau unșii lui Dumnezeu și guvernau fără constituție, fără să consulte presa, opinia publică și fără acordul explicit al poporului. Acum suntem în plin egalitarism democratic în care toată lumea se află pe același piedestal.

Ca de obicei, recursul la clasici facilitează înțelegerea prezentului.

Potrivit lui Aristotel, un rege aspiră să fie protectorul supușilor și să instituie dreptatea, în timp ce un tiran se apără de popor prin intermediul mercenarilor. Mercenarii nu trebuie să fie musai de alt neam. Sunt doar aceia care își vând serviciile celui mai-bun plătitor. În fine, pentru filozoful grec, tirania reprezintă o combinație de oligarhie și democrație. Euphron din Scyon, ajuns la putere printr-o revoluție, în anul 367 înaintea lui Hristos, a instituit un regim democratic, iar pe fiul său l-a pus la cârma trupelor de mercenari, a căror loialitate a câștigat-o prin solde generoase din fonduri publice. Drept urmare, încetul cu încetul, și-a eliminat adversarii, apoi a îngenuncheat societatea pentru a se afirma ca un tiran de primă mână, spre indignarea unui comentator ca Xenofon. Nimic nou până aici, iar dacă am putea adăuga câteva zorzoane de PR și alte descoperiri moderne în strategii de manipulare, am putea citi povestea lui Euphron ca o cronică a unui regim contemporan.

Mai aproape de noi temporal, Felix Somary, un bancher austriac din Belle Epoque, ne-a lăsat o amintire a unei zile din viața lui Franz Josef, care ne ajută să ne facem o idee rapidă despre diferența dintre Vechiul Regim și modernitatea politică.

“Nu erau mai mult de 300 de metri între Universitate și clădirea Parlamentului din Viena Ringstrasse; dacă tinerii se luau la bătaie zilnic la Universitatea, conflictele deputaților erau la fel de violente, și chiar cu o patimă fanatică, necunoscută în alte țări. Dacă mergeai doar o sută de metri mai departe de Parlament, ai fi putut vedea în fiecare zi – și de regulă chiar mai des - o trăsură trasă de doi cai care ieșea din Hofburg. În ea se afla Împăratul și ajutorul său, la fel de bătrân, iar ei mergeau spre Schonbrunn la pas lejer, de fiecare dată la aceeași oră, de fiecare dată pe același traseu. Nu exista escortă înaintea sau în spatele echipajului, nu stătea niciun polițist în trăsură; orice asasin ar fi avut o sarcină facilă. Dar nimeni nu a încercat”.

Relevant este că Franz Josef a rămas fidel acestui obicei, chiar și după ce, soția sa, “Sisi”, a fost omorâtă în plină stradă la Geneva de un anarhist italian. Nu ar trebui să ne mire în acest context, asasinarea nepotului său, Franz Ferdinand, la Sarajevo, la foarte puțin timp după ce scăpase dintr-o altă tentativă teroristă.

Imperiul Austro-Ungar a supraviețuit cu o imagine relativ bună, iar generațiile remarcabile de scriitori, artiști și oameni de știință de la începutul veacului trecut au lăsat o mărturie indisputabilă asupra “calității vieții” sub domnia împăratului. Doar ca fapt divers, limita superioară a impozitului progresiv fusese majorată abia în secolul XX la 7%!

Însă Imperiul Țarist, demolat de bolșevici, nu s-a bucurat de același tratament. Etichetat drept “închisoare a popoarelor” în istoriografie și imaginar, regimul țarilor este îndeobște văzut ca o prefigurare arhaică a iadului comunist. Într-un astfel de regim, potrivit criteriilor lui Aristotel, țarul ar fi trebuit să se înconjoare de o armată de mercenari și bodyguarzi. Sub cnut nu putea exista libertate, iar libertatea stâlcită își cerea drepturile.

Viața și moartea lui Alexandru al II-lea, “’țarul eliberator”, ne relevă, totuși, o altă imagine. Într-o zi de primăvară, în anul 1866, Alexandru se pregătea să iasă la plimbare în Grădinile de Vară, când Dimitri Karakazov, un tânăr nobil cu rang inferior, a tras cu un pistol și doar intervenția unui trecător care a realizat ce se întâmplă i-a salvat viața suveranului. Țarul l-a întrebat pe Karakazov dacă e rus și de ce a făcut-o, deoarece i se părea de neconceput că așa ceva se poate întâmpla. După 13 ani de la această încercare de asasinat, avea să aibă loc un incident similar. Aflat la plimbare pe stradă, împăratul a obsevat cum un bărbat se apropie rapid de el și scoate un revolver, după care trage. Scena era probabil amuzantă dacă nu ar fi fost tragică. Alexandru s-a ferit de primul glonț înclinându-se spre dreapta. Asasinul i-a urmărit mișcarea și a tras din nou, însă împăratul a evitat din nou glonțul. Într-un final, poliția și-a făcut apariția și datoria, iar ucigașul a fost prins. Dar nu înainte de a mai trage încă odată asupra țarului norocos.

După acest incident, teroriștii au aruncat în aer un tren în care au presupus că se afla împăratul, iar mai apoi în 1880, au pătruns în reședința imperială și au amplasat dinamita sub locul în care familia urma să ia cina. Doar o încurcătură a prevenit dezastrul, dar cu toate astea, comuniștii au detonat explozibilul și au ucis 11 soldați, iar alte 56 de persoane au fost rănite grav.

Moartea lui Alexandru al II-lea a survenit tot în urma unui atentat cu explozibil. Aflat în trăsură, pe drumul de întoarcere spre casă, în St. Petersburg, o bombă aruncată în direcția echipajului a făcut câteva victime printre trecători și cazacii, care îl însoțeau. Nevătămat, țarul a coborât pentru a vedea care e starea victimelor. Un terorist, fără să-l recunoască, s-a apropiat și l-a întrebat ce s-a întâmplat cu țarul, iar acesta i-a răspuns sincer “Slavă Domnului! Sunt bine”. Atunci, asasinul a scos o altă bombă și a aruncat-o sub picioarele împăratului, iar “Voința Poporului” a putut clama o victimă regală.

New York Times, un cotidian democratic, a comentat astfel evenimentele din Rusia: “Să sperăm ca noul țar va lua aminte la soarta tatălui și va simboliza accederea la tron prin realizarea câtorva reforme simple…și prin renunțarea la urmărirea crudă a asasinilor, pentru care tiranii fac larmă peste tot în lume”.

S-ar părea că democrația merge mână în mână cu o presă și conducători pe măsură.